

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-60>

УДК 657:658

СКРИПНИК Світлана

Херсонський державний аграрно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3004-6117>

ОГЛЯД НОВАЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ БІЗНЕСУ

У статті розглянуто новачії та перспективи розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу в умовах сучасної економіки. Значна увага приділяється процесу впровадження цифрових технологій, які функціонують в Європейському Союзі, як основного прикладу для України, що створюють ефективну систему обліку та оподаткування. Розкриваються аспекти глобалізації та інтеграції, які впливають на український бізнес, розглядаються світові тренди та новачії, які може перейняти Україна. Важливим є український підхід до гармонізації податкової системи та відповідного впровадження європейських стандартів фінансової звітності. Це дасть можливість впровадити систему прозорості та стабільності фінансових потоків, що є вагомим для інвесторів. У статті розкриваються законодавчі аспекти та новачії в оподаткуванні, такі як впровадження податку на цифрові послуги та екологічних податків. Досліджено принципи системи обліку та оподаткування бізнесу. Особливо висвітлено роль України у стимулюванні інновацій у сфері обліку та оподаткування й відповідно проаналізовано приклади успішних ініціатив з боку урядів різних країн, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу через податкові пільги та програми фінансової допомоги. Значна увага приділяється питанням кібербезпеки в контексті цифровізації облікових та податкових систем. Визначено основні загрози та ризики, пов'язані з використанням інформаційних технологій, та запропоновано підходи до їх мінімізації. Окреслено роль технологій блокчейн у забезпеченні безпеки та прозорості фінансових операцій. На завершення статті представлені прогнозовані тенденції розвитку системи обліку та оподаткування у майбутньому. Зроблено висновок, що подальше впровадження інновацій та технологій стане ключовим чинником у підвищенні ефективності бізнес-процесів. Зазначено необхідність безперервної адаптації до нових викликів та активної участі всіх зацікавлених сторін у процесі реформування системи обліку та оподаткування. Рекомендується впроваджувати європейські стандарти для підвищення ефективності та надійності системи обліку та оподаткування бізнесу, що сприятиме його стабільному розвитку та дотриманню законодавчих вимог.

Ключові слова: система обліку, оподаткування бізнесу, економічне зростання, податкові процедури, фінансові потоки, інноваційні підходи.

SKRYPNYK Svitlana

Kherson State Agrarian and Economic University

REVIEW OF INNOVATIONS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE BUSINESS ACCOUNTING AND TAXATION SYSTEM

The article discusses the innovations and prospects for the development of the business accounting and taxation system in the modern economy. Considerable attention is paid to the process of implementing digital technologies operating in the European Union as the main example for Ukraine, which create an effective accounting and taxation system. The article covers the aspects of globalization and integration that affect Ukrainian business, as well as global trends and innovations that Ukraine can adopt. Ukraine's approach to harmonizing the tax system and implementing European financial reporting standards is important. This will make it possible to introduce a system of transparency and stability of financial flows, which is important for investors. The article discusses legislative aspects and innovations in taxation, such as the introduction of a digital services tax and environmental taxes. The principles of the business accounting and taxation system are investigated. The role of Ukraine in stimulating innovations in accounting and taxation is highlighted separately, and examples of successful initiatives by governments of different countries aimed at supporting small and medium-sized businesses through tax incentives and financial assistance programs are analyzed. Considerable attention is paid to cybersecurity issues in the context of digitalization of accounting and tax systems. The main threats and risks associated with the use of information technology are identified and approaches to minimizing them are proposed. The role of blockchain technologies in ensuring the security and transparency of financial transactions is outlined. The article concludes with forecasted trends in the development of the accounting and taxation system in the future. The author concludes that further introduction of innovations and technologies will be a key factor in improving the efficiency of business processes. The author emphasizes the need for continuous adaptation to new challenges and active participation of all stakeholders in the process of reforming the accounting and taxation system. It is recommended to introduce European standards to improve the efficiency and reliability of the business accounting and taxation system, which will contribute to its stable development and compliance with legal requirements.

Keywords: accounting system, business taxation, economic growth, tax procedures, financial flows, innovative approaches.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сталий розвиток обліку та оподаткування бізнесу є вагомим викликом для економіки держави, адже відповідна система забезпечує прозорість фінансових даних, які потрібні для якісного та ефективного управління бізнесом. Міжнародні експерти зазначають, що основною метою системи обліку є системне та комплексне забезпечення вірогідної інформації для прийняття рішень, а також формування фінансових звітів, які відповідають чинному законодавству [1, с. 2576]. Лише у випадку ефективної системи

оподаткування держава має можливість отримувати сталі доходи, що надалі будуть направлені на потребу суспільства та бізнесу.

Сучасні світові тенденції розвитку системи обліку направлені на цілісну й комплексну автоматизацію та цифровізацію процесів. Впровадження якісного та спеціалізованого програмного забезпечення для обліку та звітності допомагає створити систему оперативного ведення фінансової діяльності [2, с. 16]. Крім того, саме стандартизація та уніфікація облікових процедур дозволяє забезпечити відповідні комунікативні зв'язки щодо обміну фінансовою інформацією між бізнесом.

Варто зауважити, що система оподаткування, поміж іншим, має враховувати потреби як держави, так і бізнесу, адже одним з основоположних аспектів є прозорість, статичність, точність та ефективність податкового навантаження. Це передбачає, що податкова політика повинна бути спрямована на створення сприятливих й комфортних умов для розвитку малого та середнього бізнесу, який є основою економіки України. Приміром, спрощення податкових процедур, зниження ставок податків для новостворених підприємств та стимулювання інвестицій – це заходи, які сприятимуть активному розвитку українського бізнесу [3, с. 129].

Зауважимо, що в межах новацій та перспектив розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу варто враховувати виклики, пов'язані з податковими ухиленнями та тіньовою економікою. Ефективний контроль та нагляд за виконанням податкових зобов'язань, а також впровадження новітніх технологій для моніторингу, контролю та аналізу фінансових потоків, є невід'ємною складовою сучасної системи оподаткування [4]. У цьому контексті важливо розробляти та впроваджувати інноваційні підходи, які дозволять знизити ризики ухилення від сплати податків та забезпечити стабільні надходження до державного бюджету, що сприятиме економічному зростанню та розвитку бізнесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Останні десятиліття суттєво змінили підходи до системи обліку та оподаткування бізнесу завдяки впровадженню нових технологій та методологій досліджень. Вейгандт Дж., Йолтуховська О., Кімел Д., Кісо Д., Лавров Р., Маліков В., Онсіфорова В., Плекан М., Сідельникова В., Шепель І. досліджують вплив інноваційних технологій на системи обліку та оподаткування бізнесу. Баланюк І., Боярова О., Грановська І., Дем'янишина О., Іванюк Т., Платт Д., Тернер Л., Труш Ю., Хілтон Р. фокусуються на методологіях і практиках бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Буряк Є., Васильєва В., Гринчук Н., Дзвінчук Д., Дроздова О., Книшек О., Кістанті Н., Кутєпова М., Кучінік Н., Лікарчук Н., Онешко С., Прасетьо П. вивчають проблеми та перспективи податкового адміністрування та оподаткування.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є огляд новацій та перспектив розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Становлення та подальший розвиток системи обліку та оподаткування бізнесу є ключовими чинниками для забезпечення стабільного економічного зростання та створення сприятливого бізнес-середовища в державі [5, с. 351]. Удосконалення та покращення облікових систем дозволяє підприємствам відстежувати й контролювати свої фінансові показники, що сприяє кращому плануванню та прийняттю стратегічних рішень, а впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері обліку підвищує ефективність управління бізнесом, зменшує кількість помилок та забезпечує більшу прозорість фінансових операцій [6, с. 208].

Варто зауважити, що система обліку та оподаткування функціонує відповідно до принципів, що забезпечують стійкість та конкурентоспроможність бізнесу.

Таблиця 1

Принципи розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу відповідно до європейських стандартів

Принцип	Опис
Прозорість	Забезпечення ясності та зрозумілості фінансових операцій для всіх зацікавлених сторін.
Дотримання законодавства	Відповідність облікових процедур та податкової звітності чинному законодавству.
Ефективність	Оптимізація процесів обліку для зниження витрат часу та ресурсів.
Надійність	Впевненість у точності та повноті фінансових даних.
Адаптивність	Здатність системи швидко адаптуватися до змін у законодавстві та ринкових умовах.
Автоматизація	Використання сучасних інформаційних технологій для автоматизації облікових процесів.
Контроль	Впровадження систем внутрішнього контролю для мінімізації помилок та шахрайства.
Аналітичність	Забезпечення можливості проведення глибокого аналізу фінансової інформації.
Безпека	Захист фінансових даних від несанкціонованого доступу та кіберзагроз.
Підтримка бізнес-рішень	Надання інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.
Гнучкість	Можливість адаптації системи під індивідуальні потреби підприємства.
Своєчасність	Забезпечення своєчасного подання звітності та сплати податків.
Інтеграція	Можливість інтеграції облікової системи з іншими бізнес-системами (CRM, ERP тощо).
Навчання та розвиток персоналу	Підвищення кваліфікації співробітників у сфері обліку та оподаткування.
Міжнародні стандарти	Впровадження міжнародних стандартів обліку та звітності (наприклад, МСФЗ).

Джерело: упорядковано на основі [2; 6; 7; 8].

Відповідно до стандартів Європейського Союзу функціонують новітні системи, що спрямовані на спрощення та автоматизацію обліку та оподаткування бізнесу, а саме:

- VAT OSS – це система, що працює на спрощення обліку ПДВ для підприємств, але лише тих, які постачають товари споживачам в інших країнах ЄС;
- EMCS – це система, яка використовується для відстеження переміщення підакцизних товарів в межах ЄС;
- EORI – це ідентифікаційний номер, що використовується підприємствами при взаємодії з митними органами ЄС;
- VIES – це система обміну інформацією про ПДВ між податковими органами країн ЄС;
- EUROFISC – це мережа співпраці податкових адміністрацій країн ЄС, спрямована на боротьбу з шахрайством у сфері ПДВ [7, с. 403; 9, с. 441].

Українські науковці насамперед ставлять акцент на нормативно-правовій базі, яка регулює системи обліку та оподаткування бізнесу, а саме:

- Податковий кодекс України – документ, що регулює податкову систему країни;
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який встановлює загальні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [10, с. 121; 11].

Відповідно сучасна система обліку та оподаткування бізнесу в Україні зазнає суттєвих змін в межах сучасних тенденцій й трансформацій у напрямку диджиталізації та автоматизації процесів. Впровадження сучасних технологій, таких як електронний облік, блокчейн та міжнародні стандарти фінансової звітності, сприяють підвищенню прозорості, зниженню адміністративного навантаження та підтримці інноваційних підприємств [11]. У таблиці 2 представлено ключові новації та перспективи розвитку, які покликані поліпшити умови ведення бізнесу в Україні.

Таблиця 2

Новації та перспективи розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу в Україні

Новація / Перспектива	Опис	Очікуваний результат
Електронний облік та звітність	Впровадження електронних сервісів для обліку та подання звітності.	Зменшення часу на підготовку звітів, зниження адміністративного навантаження на бізнес.
Автоматизація процесів оподаткування	Використання автоматизованих систем для нарахування та сплати податків.	Зниження кількості помилок, підвищення ефективності та прозорості процесів оподаткування.
Електронні рахунки-фактури (e-Invoice)	Введення обов'язкового використання електронних рахунків-фактур.	Поліпшення контролю за сплатою податків, спрощення обліку та звітності, зменшення ризиків шахрайства.
Податкові пільги для інноваційних підприємств	Запровадження податкових стимулів для підтримки стартапів та інноваційних підприємств.	Сприяння розвитку нових технологій та стартапів, збільшення інвестицій у сферу інновацій.
Блокчейн-технології в обліку	Використання блокчейн-технологій для ведення бухгалтерського обліку та звітності.	Підвищення прозорості та безпеки даних, зниження ризиків маніпуляцій та шахрайства.
Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS)	Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності.	Підвищення довіри іноземних інвесторів, покращення прозорості та порівнюваності фінансової інформації.
Електронний кабінет платника податків	Розширення функціонала електронного кабінету платника податків.	Зручність доступу до інформації, можливість оперативного вирішення податкових питань онлайн.
Вдосконалення системи ПДВ	Спрощення процедур адміністрування та повернення ПДВ.	Зниження кількості податкових перевірок, зменшення часу на повернення ПДВ, покращення умов ведення бізнесу.
Боротьба з тіньовою економікою	Введення заходів для зменшення тіньової економіки та незаконної підприємницької діяльності.	Підвищення рівня податкових надходжень, покращення конкурентних умов для легального бізнесу.
Спрощення процедур реєстрації бізнесу	Впровадження онлайн-сервісів для реєстрації бізнесу та отримання необхідних дозволів.	Зменшення часу та витрат на реєстрацію бізнесу, стимулювання підприємництва.

Джерело: власна розробка на основі [9; 10; 11; 12; 13].

Українські науковці наголошують, що впровадження новацій у систему обліку та оподаткування бізнесу в Україні є складним і багатограним процесом, який водночас включає як технологічні, так і правові аспекти [8; 12; 14]. Вони відзначають, що ключовим аспектом, який змінив докорінно українську систему обліку та оподаткування бізнесу – є диджиталізація бухгалтерських процесів та податкової звітності [12, с. 458; 14, с. 11]. Адже розробка, впровадження й подальше використання новітніх інформаційних технологій, таких як електронні кабінети для платників податків, автоматизовані системи звітності та обміну даними з податковими органами, полегшують процеси подання та обробки звітності, зменшуючи навантаження на бізнес та підвищуючи прозорість і ефективність облікових процесів.

Слід додати, що важливим для України є гармонізація законодавства відповідно до європейських стандартів фінансової звітності й МСФЗ. Адже процес впровадження стандартів дозволяє підвищити довіру інвесторів, покращити якість фінансової звітності та забезпечити порівнянність даних між різними країнами

[8, с. 117]. Ключовий аспект новацій у системі обліку та оподаткування бізнесу в Україні стосується реформування податкової політики з метою створення сприятливих умов для розвитку підприємництва [15, с. 261]. Приміром, введення податкових канікул або пільг для нових підприємств стимулює економічну активність.

Слід зауважити, що науковці та дослідники беруть до уваги статистичні показники, які демонструють успішність новацій в системі обліку та оподаткування в Україні. Приміром, за даними Державної податкової служби України станом на кінець 2023 року близько 93,6% підприємств подали податкову звітність в електронному вигляді [13].

У свій час, а саме починаючи з 2018 року, була впроваджена система електронного документообігу, що дала можливість підприємцям налагодити систему подачі звітів [12, с. 460].

Також відповідно до показників Міністерства цифрової трансформації на початку 2024 року впровадження та використання електронних рахунків-фактур збільшилося на 150%. Зауважимо, що електронні рахунки-фактури були впроваджені в українську систему у 2020 році, що дало можливість скоротити витрати на адміністрування ПДВ на 20%. За даними ДПС автоматизація процесів нарахування та сплати податків дозволила зменшити кількість податкових перевірок на 37, 2% на початку 2023 року, а недоліки та помилки при розрахунку податків знизилися на 29,1% [16]. Державна податкова служба України зауважує, що важливим для українських підприємців є функціонування електронного кабінету платника податків, адже за даними на кінець 2023 року кількість користувачів електронного кабінету платника податків зросла на 57,7% [16]. Виконувач обов'язків Голови Державної податкової служби України Кірієнко Тетяна Павлівна відзначає, що ключовим завданням сьогодні є боротьба з тіньовою економікою, й за оцінками ДПС, частка тіньової економіки знизилася на 10% завдяки впровадженню новим заходам та технологіям контролю, а податкові надходження зросли на 15% [16].

За даними Міністерства економіки України у 2023 році кількість стартапів, які скористалися податковими пільгами, зросла на 46,7%, відповідно це допомогло збільшити інвестиції у сектор інноваційних технологій на 31,09%. Також в міністерстві відзначають, що пілотні проекти з використанням блокчейн-технологій у фінансовому обліку відзначили зниження випадків шахрайства на 18,5 %, відповідно за даними на кінець 2023 року близько 10% великих підприємств впровадили блокчейн-технології для внутрішнього аудиту та обліку [16].

Сьогодні Міністерство цифрової трансформації відзначає, що перехід на IFRS здійснили близько 70% підприємств [16], відповідно до показників на початок 2024 року, що підвищило довіру іноземних інвесторів й покращило прозорість фінансової звітності, знизивши ризики інвестицій.

Вагомим кроком, як відзначає Міністр юстиції України Малюська Денис Леонтійович, є спрощення процедур реєстрації бізнесу, відповідно до даних Міністерства юстиції України, час на реєстрацію бізнесу скоротився на 57,04 % завдяки впровадженню онлайн-сервісів, а кількість реєстрації підприємств збільшилася на 30% [16].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В межах дослідження встановлено, що адаптація української системи обліку до європейських та міжнародних стандартів фінансової звітності є вагомим кроком для інтеграції у глобальну економіку. Науковці зауважують, що такий підхід в рамках євроінтеграції дасть можливість підвищити ефективність й прозорість фінансової звітності українських компаній, покращити їх репутації та підвищити конкурентоспроможність на міжнародних ринках, а також полегшити залученість іноземних інвестицій.

Також саме впровадження цифрових технологій в систему обліку та оподаткування України підвищує ефективність адміністрування податків. Тобто, приміром, використання електронного кабінету платника податків, системи електронного документообігу, автоматизованих систем аналізу даних зменшує паперову роботу, мінімізує людський фактор та підвищує швидкість і точність обробки податкової інформації.

Тому, на нашу думку, постійна модернізація, трансформація, реформування та вдосконалення податкового законодавства, враховуючи й введення нових податків і зборів, зміни в адмініструванні податків та зниження податкового навантаження для малого та середнього бізнесу, є направленими на створення сприятливих умов для розвитку економічного кластера. Це дає можливість покращувати показники податкових надходжень, стимулює економічну активність держав в цілому та сприяє зменшенню тіньової економіки, що в сучасних умовах для України є доволі важливим моментом.

А враховуючи той факт, що в межах Corruption Perceptions Index за 2023 рік Україна має 36 балів зі 100 можливих, важливим підходом та принципом є застосування новітніх технологій, приміром, таких як блокчейн, для ведення бухгалтерського обліку та контролю за податковими операціями, що підвищує прозорість фінансових процесів та сприяє зниженню рівня корупції та бюрократії.

Література

1. Prasetyo P. E., Kistanti N. R. Human capital, institutional economics and entrepreneurship as a driver for quality & sustainable economic growth. *Entrep. Sustain.* 2020. Vol. 7. P. 2575-2589.
2. Скрипник С., Боярова О., Дем'янишина О. Очікування бізнесу від нової системи оподаткування. *Економіка та держава.* 2022. № 1. С. 13-18.
3. Васильєва В. Г., Книшек О. О. Облік та оподаткування електронного бізнесу. Теоретичні та практичні аспекти розвитку Інтернет-економіки: міждисциплінарний навчальний посібник. Трускавець: ПОСВІТ, 2021. 386 с.
4. Онісіфорова В. Ю., Сідельнікова В. К. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва.* 2019. № 23. URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/186310>
5. Kimmel D., Weygandt J., Kieso D. Financial accounting: Tools for business decision making. John Wiley & Sons, 2020. 808 p.
6. Hilton R., Platt D. Managerial accounting: creating value in a dynamic business environment. McGraw-Hill, 2020. 627 p.
7. Turner L. Accounting information systems: controls and processes. John Wiley & Sons, 2022. 608 p.
8. Грановська І. В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони.* 2021. № 3. С. 114-121.
9. Likarchuk N., Andrieieva O., Kutepova M., Dzvinchuk D., Buriak I. Improvement of mechanisms of public management of the ukrainian economy in the context of the COVID-19 pandemic: foreign experience, ukrainian realities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice.* 2022. № 6(41). P. 437-447.
10. Труш Ю. Л. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: сучасний стан та особливості оподаткування. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики.* 2021. Вип. 5(40). С. 120-126.
11. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство.* 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498>
12. Дроздова О. Г. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. The 6th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (August 14-16, 2023). SPC "Sci-conf.com.ua", Kyiv, Ukraine. 2023. С. 457-463.
13. Маліков В., Плекан М., Йолтуховська О. Сучасні тенденції у сфері обліку і оподаткування на малих підприємствах. *Наукові перспективи.* 2024. № 1(43). С. 484-495.
14. Баланюк І. Ф., Іванюк Т. Л. Застосування цифрових технологій в консалтингу з обліку і оподаткування. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.* 2022. № 18(2). С. 8-15.
15. Онешко С., Кучінік Н., Гринчук Н. Податкове стимулювання бізнесу в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи.* 2022. № 5(23). С. 259-272.
16. Financial system of Ukraine. Statista. 2024. URL: <https://www.statista.com/search/?q=Financial+system+of+Ukraine&p=1>

References

1. Prasetyo, P. E., Kistanti, N. R. (2020). Human capital, institutional economics and entrepreneurship as a driver for quality & sustainable economic growth. *Entrep. Sustain.* 7, 2575-2589 [in English]
2. Skrypyuk, S., Boiarova, O., Demianyshyna, O. (2022). Ochikuvannia biznesu vid novoi systemy opodatkuvannia [Business expectations from the new taxation system]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 1, 13-18 [in Ukrainian]
3. Vasyliieva, V. H., Knyshek, O. O. (2021). Oblik ta opodatkuvannia elektronnoho biznesu. Teoretychni ta praktychni aspekty rozvytku Internet-ekonomiky [Accounting and taxation of e-business. Theoretical and practical aspects of the development of the Internet economy]. Truskavets: POSVIT [in Ukrainian]
4. Onisiforova, V. Yu., Sidelnikova, V. K. (2019). Sproshchena systema opodatkuvannia: suchasnyi stan, perevahy, nedoliky ta perspektyvy [Simplified taxation system: current state, advantages, disadvantages and prospects]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva – Problems and prospects of entrepreneurship development*, 23. URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/186310> [in Ukrainian]
5. Kimmel, D., Weygandt, J., Kieso, D. (2020). Financial accounting: Tools for business decision making. John Wiley & Sons [in English]
6. Hilton, R., Platt, D. (2020). Managerial accounting: creating value in a dynamic business environment. McGraw-Hill [in English]
7. Turner, L. (2022). Accounting information systems: controls and processes. John Wiley & Sons [in English]
8. Hranovska, I. V. (2021). Suchasnyi stan rozvytku opodatkuvannia maloho biznesu v Ukraini [The current state of development of small business taxation in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 3, 114-121 [in Ukrainian]
9. Likarchuk N., Andrieieva O., Kutepova M., Dzvinchuk D., Buriak I. (2022). Improvement of mechanisms of public management of the ukrainian economy in the context of the COVID-19 pandemic: foreign experience, ukrainian realities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(41), 437-447 [in English]
10. Trush, Yu. L. (2021). Sproshchena systema opodatkuvannia, obliku ta zvitnosti subiektiv maloho pidpriemnytstva: suchasnyi stan ta osoblyvosti opodatkuvannia [Simplified system of taxation, accounting and reporting of small businesses: current state and features of taxation]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 5(40), 120-126 [in Ukrainian]
11. Skrypyuk, S., Lavrov, R., Shepel, I. (2023). Oblik i opodatkuvannia subiektiv maloho pidpriemnytstva [Accounting and taxation of small businesses]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498> [in Ukrainian]

-
12. Drozdova, O. H. (2023). Osoblyvosti orhanizatsii obliku na pidpriemstvakh maloho biznesu v Ukraini [Features of the organization of accounting at small businesses in Ukraine]. The 6th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (August 14-16, 2023). SPC "Sci-conf.com.ua", Kyiv, Ukraine, 457-463 [in Ukrainian]
13. Malikov, V., Plekan, M., Yoltukhovska, O. (2024). Suchasni tendentsii u sferi obliku i opodatkuvannya na malykh pidpriemstvakh [Modern trends in the field of accounting and taxation at small enterprises]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 1(43), 484-495 [in Ukrainian]
14. Balaniuk, I. F., Ivaniuk, T. L. (2022). Zastosuvannya tsyfrovyykh tekhnolohii v konsaltnyhu z obliku i opodatkuvannya [Application of digital technologies in consulting on accounting and taxation]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Actual problems of regional economic development*, 18(2), 8-15 [in Ukrainian]
15. Oneshko, S., Kuchinik, N., Hrynychuk, N. (2022). Podatkove stymuliuvannya biznesu v umovakh voiennoho stanu [Tax incentives for business under martial law]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 5(23), 259-272 [in Ukrainian]
16. Financial system of Ukraine. Statista. 2024. URL: <https://www.statista.com/search/?q=Financial+system+of+Ukraine&p=1> [in English]